

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivataltak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8	Kor
Félévre	4	
Negyedévre	2	

Hirdetések díjszabás szerint.

Krisztus nélkül.

Mióta Krisztus nélkül és Krisztuson kívül akar az emberiség élni és újjá szülni, azóta a testiségnek minden irányban való kielégítése lön egyedüli vágya. Az erre való törekvés eltompította a lelkiismeretet, kiirtotta a lelkekből a nemesebb érzést, megteremtette a piszkos önérdéket. Foszd meg a madarat szárnyaitól, porba hull. Űzd ki az emberből az isteni eszmét, belső értékét rabolod el tőle, mely nélkül a göröngyhöz ragad. Az anyagi ember nem tekint az égre, mert nem gondol egy más életre. Úgy gondolkozik, vagy legalább is úgy tesz, mintha a föld volna minden. Kibaszni az életet. Ez a cél.

A cél elérhetésére eszközök keilének. De ha Isten nélküli a társadalom és így annak tagjai is, mi szabja meg az eszközök helyes, igaz és szabad használatra való voltát? Semmi.

És ki válogat azok közt, ha nincs erkölcsi, isteni és természeti törvény? Senki.

Az önzés, az önérdék, a felcsigázott igények követelőznek, a test a nemes és

nemtelen vágyak kielégítése után sóvárog. Zabla nélkül felfordul a világ. Kiút az egyenletlenség. A túl lenése fölött elkezdi az aljas versengés. Undor fogja el azt, ki az isteni törvények talpazatáról szemléli a kitört érdekarbokat.

De hát köpenyeg alatt folyik ez. A lóláb azonban kikandikál. A külső formák, a társadalom ferde felfogásai szolgálnak takaróul — az emberi illem nevében. Na de ezek a formák üresek, ezek a felfogások erkölcstelenek. Nincs tartalmuk. Hiányzik belőlük az Isten és felebaráti szeretet.

Az önzés-, önérdék- és igénynek kielégítése, ha becsületes munkával nem sikerül, találkozik mód arra más úton. Keztyűs kézzel nyul az önző az árváknak, szegények-, özvegyek- és kórházak vagyonához. Ha rájönnek? Mulasztásnak vagy az elszámolás hibájának tudják be. Ha ez enyhe lenne az adott helyzetbe képest, azt mondják: sikkasztás. Csak a szegény ember lop, az úri ember világért se, az csak sikkaszt. Pedig a kettő közt a különbség csupán csak külsőségben van meg. Az kerges kézzel nyult a másé után, ez pedig

finommal, mondjuk, keztyűssel. Hát bizony az ilyenféle tett mindkettőnél tolvajlás és lopás. Egyenlő elítélést érdemelnek nem csak paragrafusok, hanem a társadalom részéről is. Bár így volna.

Az önérdék elébe került a közérdeknek. Többet mondok. Ez utóbbit is csak az előbbi kielégítéseért szolgálják.

Elv, meggyőződés kaméleonná vedlettek át, — mit sem törődve a közzel és gyengékkel, — aszerint változnak, amint a felbukkant körülmények az önérdék javára hasznosnak javasolják. Sőt ha a saját érdek úgy kívánja, kész negyven-ötven éves farizeus odanyilatkozni, hogy neki semmiféle téren, semminemű irányban nincs és nem is volt elve és meggyőződése. De hiszen az ilyen számárnak jelent ki önmagát, hogy kórót kapjon.

Hát az érzékiség és ranghóbort mit művel? Az ifjú, könyvből tanult bókokkal, mézes-mázos incselkedésekkel közeleg a szegény leány felé, hogy megejtse. Az ifjú öreg mély hajlongások közt beszél a papával, előre kifundált hazugságokkal ülteti fel a mamát, hogy pénzt kaparítson a gazdag

TÁRCA.

A kereszthalál.

(Folytatás.)

5.

Fennebb említők, hogy semminemű külső ok sem volt arra nézve, hogy a Megváltó keresztfájára az Úr lábai alá zsámolyt — sedile — erősítsenek. De hát belső ok sem volt. Az Üdvözítő hőhérai, a kivégzések legkülömbözőbb és legkínosabb nemeihez már hozzászokott és eldurvult külleltű s fásult szívű római katonák s a gyűlölségtől tajtékozó zsidók nemesak hogy minden emberies érzületből teljesen ki voltak vetkőzve és semminemű szánalmat sem éreztek s még a szelidebb és türelmeesebb áldozatok iránt néha megnyilatkozó kíméletet sem tanusították a Megváltóval szemben, sőt a kereszthalált a törvény értelmében megelőző megvesszőzés kínos büntetését — melyet Pilatus mentő büntetéképen alkalmazott — még egy törvénytelen, tehát igazságtalan büntetéssel is szaporították, a mennyiben „koronát fonván tövisekből, az ő fejére tevék.”¹⁾

A korona azaz koszorú a görög és római világban a mindennapi életnek örvendés és gyászos eseményeinél egyaránt szerepel. Athe-

naeban a fiúgyermek születését a kapura függesztett olajfakoszorú jelezte: a vőlegénykoszorúva vezette menyasszonyát koszorúkkal ékesített új otthonába; koszorúval a fején lépett a görög ember az oltárhoz, hogy áldozatát bemutassa; a vidám poharazók myrtus-, rózsza- vagy Athenaeben kivált ibolyakoszorúval öveztek illatos fürtjeiket és gyakran nyakukat és mellüket is és koszorúval ékesítették gyengéd kezek a drága halottnak fejét és sírját is. Hasonló szokásokat találunk Rómában is főleg a comissatio — poharazás, ivás — alkalmával.¹⁾ De a nyilvános életnek komolyabb viszonyában is a koszorú volt a férfiak dísze, jutalma. A háborúból hazatérő győztes épügy, mint a versenyjátékok nyertese koszorút kapott jutalmul és koszorúval tüntette ki az állam egyes kiváló polgárainak a közügyek terén szerzett érdemeit. S mivel ezen kitüntetés szerzőlött ritka volt, épen ezért az így kitüntetettnek személyét nagy tisztelettel és hódolattal vették körül. Csak egy példát mondok. Midőn a római senatus és nép Julius Cásárnak háborúban és békében szerzett igazán kiváló érdemeinek elismerésül megengedte, hogy állandóan viselhesen babérboszorút, Cäsár s az ezt Suetoniustól tudjuk — az

összes kitüntetések közt ezt fogadta el és vette igénybe a legszívesebben.¹⁾ Az is igaz ugyan, hogy ezen koszorúviselésnek Cäsarra nézve praktikus értéke is volt; hiszen Cäsár kopasz volt s a mint Suetonius írja, haját — már ami kevés még maradt — hátulról előre fűsülte s kopaszágát a babérboszorú állandó hordozása által akarta elrejteni.²⁾

Üdvözítőnknek tövissel való megkoszorúztatása tehát szörnnyűség gúnynak és megvetésnek a kifolyása. Ha a zsidók királyának vallja magát — kiáltják a katonák és a zsidók — legyen koronája is, legyen kormánypálcaja! Dávid király fiának mondja magát; Dávid pedig állandóan koronát viselt a fején.³⁾ Legyen hát csakugyan király! A koszorú ott van már a fején, egy nádat adnak még a kezébe. S ekkor a katonák hozzá jöttek, meghajtották magukat előtte, kiesűfolták őt: Üdvözleget zsidók királya! Arcul üték. A náddal fejt megüték. Rá köptek és térdre borultak előtte.⁴⁾

A biborszin palástot is gúnyból

1. „Ex omnibus decretis sibi a senatu populoque honoribus non aliud aut recepit aut usurpavit libentius quam ius laureae coronae perpetuo gestandae.“ Sueton. D. Julius 45.

2. U. ö. u. o.

3. Jos. Flav. Antiqu. VII. 17.

4. Máté 27. 29. 30. — Márk. 15. 17—19. — Ján. 19. 2. 3.

1. „... saepe diem mero Fregi, coronatus nitentes... capillos.“ Horatius II. Carm. 7. v. ö. III. Carm. 29. stb. — Martialis 11. 8. 10.

1. Ján. 19. 2. — Az Üdvözítő töviskoszorúját 1806. óta a párizsi Notre-Dame templomban őrzik.

leány után. Érzéki vágy avagy önérdék kielégítése a mai házasságok alapja. S ha megundorodott a kéjtől a fél, vagy nem üt be a spekulációs házasság a remény szerint, egy boldogtalan párral több van a világon. Az így létrejött családi életéről beszéljen az élet.

Az a frigy, melyből hiányzik az Isten, hiányzik a kölesönös lelki vonzalom, csak erkölcsstelen lehet önmagában, körülményeiben. Külső formákkal takarják a tűz és a víz látszólagos egyesülését otthon és az úton, — a világ előtt, — de a víz sistergése s a tűz ropogása kihallatszik azok alól is.

Igy a mindennapi tapasztalat pesszimiztikus felfogásokkal telíti az ifjú szíveket. Elveszíti bizalmát a nő a férfi iránt és viszont. Ennek pedig kézzel fogható eredménye lett a sok vén legény és a sok aggszűz. Ehhez hozzájárul a társadalom erkölcsstelen és igazságtalan felfogása is.

A férfira a testiség büne nem jelent bukást, még csak bélyegzést sem. Takarja ezt az emberi üres jelszó: „Ja, férfi,“ — ha ugyan takargatásra szorúl, mert annyira demoralizált társadalmunk, hogy az ilyesmire fel se kezd tűnni. Ha növel történik efféle, vagy meg se történjék, csak a rossz nyelvek beszéljék? Számkiveti a társadalom, leszólják az emberek, becstelenné bélyegzi a világ. Nem egyenlő a mérték, mert a mérték számegeységét és szárendszerét nem az Isten törvényeiből veszik.

Ezek jellemzik a társadalom felsőbb rétegeit, nemkülömben az alsóbbakat is, csak hogy ott finomabb, emitt durvább alakban nyilvánulnak.

aggatják a Megváltó vállaira. Hiszen a biborvagy skarlátzsinú palást viselése nemcsak keleten képezi az uralkodók egyik legfőbb előjogát¹⁾, hanem a római birodalomban is csupán a legnagyobb méltóságokat, a diadalmenetben hazatérő hadvezért, sőt a későbbi időkben kizárólag a császárt illette meg. Midőn tehát ezt a biborpalástot is — a korona és a kormánypálca után — a Megváltóra teszik, a legmélyebb gyűlölet-től eltelt gúnyvezeti a hóhérelkeket. Maga Pilátus is megújta már ezen aljasságot. Újbold reménykedik, hogy megmentheti Jézust. Bemutatja a népnek: „Eecce homo! Ime az ember!“ E mondásban a részvét a gúnynal vegyes: a részvét Jézus iránt, kinek látása a szívet hasíthatá, — a gúny a zsidók ellen, kik ezen siralmas állapotú áldozat ellen dühöngtek. De haszlatlan Pilátus minden szava, minden tette. „Feszítsd meg őt, feszítsd meg őt“, kiáltja vérszomjas szívével és szájjal a tömeg.

Néhány író szerint a Megváltó vállaira aggatott biborpalást hadvezéri köpeny volt. De hát ez téves felfogás. A hadvezéri köpeny — paludamentum (album aut purpureum) — oly nagy tisztelet vette körül, hogy azzal visszaélni kétségkívül nagy vétséget képezett. Hiszen még ma napig sem szabad tisztí vagy épen generális egyenruhában másnak, mint az arra hivatottnak, jární vagy azt gúnyolódásból felolteni. És ez természetes is. Rómában még sokkal szigorúbb volt e tekintetben a felfogás. A hadviselésre

A társadalom beteg, mert idegzetét kiélte. A főnkrement idegzet utolsó rángatózásait végzi. Haláltusájában orvost kíván. Itt csak a testek és lelkek Orvosa segíthet. Hívjátok akkor hát Őt és senki mást.

Krisztusban születetünk csak és születünk is újra.

Pál Dénes.

Nihil. A lélek legintenzívebb érzelmei közé tartozik a vágyakozás s ezzel kapcsolatban a remény. Égve vágyakozunk valami után s ha lelkünk még ki nem égett egészen, reménykedünk, hogy vágyunkat el is érjük.

Egyetlen ember életében is nagyjelentőségű, hogy vajjon vágyakozása és reménye beteljesül-e vagy nem. Minő súlya lehet ezen lebegő kérdésnek az eldőlése egy nemzet életében?

A magyar nemzet válság előtt áll. Kifejezte százados óhaját, remélte beteljesítését. Mind remélte, amíg politikai vezetői Bécsben tárgyaltak a koronás magyar királlyal. Reményében csalatkozott. De vigasztalta magát azzal, hogy a bécsi levegő nem kedvez jogos kívánságai teljesítésének. Óhajtra óhajtotta tehát, hogy koronás királyra ide jöjjön a nemzet metropolisába. Itt a magyar hűség villanyozó hatása alatt, távol a bécsi intrikáktól, megdobban a felkent király szíve s megéri a dobogó magyar szív lüktetését s e lüktetésben kifejezett forró óhaját: király és nemzet kölesönösen értek meg és támogassák egymást.

Olyan mély, őszinte, tiszta és meleg volt ez az óhajlás, amilyenek mása nem igen akad a magyar történelemben.

A magyar nemzet a közelmúltban nagyon sokat csalódott vezető politikusaiban. Reménységgel és bizalommal telt szívvel menekült mindannyiszor koronás királyához, Európa legalkotmányosabb fejedeleméhez.

Ez a meggyőződés tette ünneppé azt a napot, amikor az öreg király a szűke Duna

partján büszkén kiemelkedő páratlanul szép királyi várába költözött.

Itt, ebben a csupa szeretetből, hódolatból épített palotában közelről fog érintkezni a nemzet politikai leteteményeivel. Megértik egymást. Nemzet lesz a magyar. Es „boldog lesz a magyar“ — mert királyra is ezt akarja.

Kibontakozunk a beláthatatlan sötétségből, felragyog a nap reánk s szent István dicsőséges koronájára s háláadó ének zeng fel az arató nép ajkán a hármás bércek alján, a négy folyó partján.

És egyszerre elverte a jég az emberek reményét, az emberek vetését.

A bécsi katonai hatalom beleszólt a kibontakozás útjába. A jó öreg király pedig kezesüséggel lelkében, tövissel a szívében itt hagyta hű magyarjait. Elment vissza Bécsbe.

És most sir a nemzet, sir a király, közösen siratják a visszavonás átkányt.

Előtünk áll a sötét nihil. Pusztulása minden alkotmányos életnek.

Az apostoli Protonotáriusok.

(Folytatás.)

3.

Különösen két olyan Congregatio van, amelyekben a Protonotáriusok tisztük eredetének ősi tradíciói szerint főfontosságú tényezők. Ezek egyike a Szerartások Gyülekezete (Cong. Rituum.) Ebben tárgyalják és készítenek elő a szentéavatási ügyeket. Ennek a Congregatiának a titkári állását mindig egyik valóságos Protonotárius szokta betölteni, aki a szentéavatási pörök leltárának is őrzője, s aki ha tényleg, megtörtént a szentéavatás, az új szentek olajba festett képét szintén ajándékba kapja. A Protonotáriusoknak ez a tiszte méltó maradványa annak az ősi rendeltetésüknek, hogy az első keresztény századokban ő nekik kellett összegyűjteni és hitelesen írásba foglalni a szent vértanúk életrajzi és vértanúsági adatait. Egészen ehhez hasonló egy másik Protonotáriusnak az a hivatala, amit a Congregatio de Propaganda fide kebelében betölt.

kijelölt konzul vagy más nagyobb méltóság csak akkor ölthette magára a hadvezéri köpenyt, midőn átvéve a sereg vezetését harcmezőre indult. A meghatározott napon felvonult a kapitóliumra, felvette hadvezéri méltóságának legfőbb jelvényét, a paludamentumot, megkapta a megszabott számú litorokat, elvégezte az előirt áldozatokat és fogadalmakat s a kapitólumból aztán egyenesen seregéhez kellett távoznia. A városba a hadviselés befejezése előtt már többé nem volt szabad lépnie.¹⁾

A császárság idejében csupán a propraetor, a császári provinciák helytartója, viselhetett biborköpenyt, de ez is csak attól a pillanattól kezdve, midőn kijelölt provinciájának földjére lépett. A prokonzul, a konzularis provinciák helytartóját, csupán rendes hivatali öltönye illette meg, t. i. a praetort, a konzul vagy a konzularis férfiút a két biborsávval díszített, a lovagot pedig az egy biborsávú tunika.²⁾

A hadviselésből hazatérő hadvezér, miután a kapitóliumon bemutatja a szokásos áldozatokat s teljesítette fogadalmait, azonnal levetette hadvezéri köpenyét. Ezt a köpenyt tehát csakis a harcban lehetett viselni. Cicero tehát joggal veti Verresnek a szemére, hogy e hivatalos öltönyében dőzsölt asszonyok társaságában.³⁾ Még

1 Livius XXI. 63.

2 Tunica laticlavata és t. angusticlavata. D. Cass. 53, 13.

3 „Auc per eos dies cum iste — Verres — cum pallio purpureo talariquo et tunica versaretur in conviviis muliebribus...“ Cicero in Verrem II. 5. 13.

és császárok is annyira respektálták ezt az ősi törvényt, hogy p. o. Vitellius, midőn Rómába bevonult, a kapuk előtt biborköpenyét levetette s csak tógában ment fel a kapitóliumra¹⁾, pedig — Suetonius szerint — ez a császár napról-napra mind több és több isteni és emberi jogot hagzott figyelmen kívül.²⁾

A paludamentum némi tekintetben még megszentelt hadijelnek is tekinthető: a harc kezdetét ugyanis a fővezér sátorára — praetorium — kitűzött biborköpennyel jelezték a seregnek.³⁾

A mondottakból — azt hiszem — mindenki meggyőződhetik arról, hogy a Megváltó vállaira aggatott biborköpeny semmiesetre sem lehetett hadvezéri köpeny; kizárja ezt a hadvezéri köpeny iránti nagy tisztelet, melyet a hadijogi és vallási törvények irtak elő. S fel se lehet tenünk, hogy egy már önmagában is meggyalázó ténykedésnél — minő a keresztrefeszítés büntetése — a legfőbb méltóság ünnepi öltönyt használt volna fel. S aztán sem a hadi tribunus, a római cohors parancsnoka, sem Pilátus a prokurátor meg nem engedték volna, hogy a paludamentummal vagy a tunikával így visszaéljenek. Hiszen, tekintetbe véve a rómaiak rendkívül szigorú jogérzékét, ez reájuk nézve kétségen kívül komoly következményekkel járt volna. Azt is állítják más írók, hogy közönsé-

1 Tacit. Hist. II. 89.

2 Sueton. Vitellius 11.

3 Plutarch. Parallel. Pompeius 68. — U. o. F. Maximus 15.

Ez a hitelesítés ügyével foglalkozó római intézet a dolog természeténél fogva arra is kiterjeszti a figyelmét, hogy távol a pogányok között, a hittérítők és az új keresztények közül hol és ki szenved vértanúságot. Az ilyen vértanúság adatainak összegyűjtése és hiteles okiratba foglalása képezi tisztét annak a Protonotáriusnak, aki ebben a Congregációban visel titkári hivatalt.

Amint már szó volt róla, V. Sixtus pápa a Protonotáriusok számát hétről tizenkettőre emelte. A XVIII. század végén azonban s a XIX. század elején a francia forradalom és a napoleoni háborúk okozta világfelfordulás viszontagságai következtében ez az intézmény majdnem kihalt, úgy hogy XVI. Gergely pápa idejében már csak egyetlenegy valóságos Protonotárius élt. Ez a pápa tehát jóformán újra alapította a Protonotáriusi intézményt 1838. február 8-án kelt *Neminem certe latet* . . . kezdetű apostoli iratával, melyben a Protonotáriusi Collegiumot ösi hetes számával s minden régi jogával és kiváltságaival visszaállította, pusztán az új időknek meg nem felelő régi és inkább viszszaelől merített előjogokat törölve el. Lényegében ma is ebben a visszaállított alakjában áll fenn az intézmény, bár úgy IX. Pius, mint XIII. Leó, s legújabbban ez év február 18-án kelt *Motu Proprio*-jával X. Pius pápa is korlátoztak olyan lábrakapott visszaéléseket, melyek egyesek túlságos ambíciójával a püspökök jogainak rovására estek.

Ennek a történeti fejlődésnek az előrebocsátása után áttérünk most már a Szentsege rendelkezésének ismertetésére.

Maga ez az új pápai rendelkezés jóformán csak Olaszországban bír jelentőséggel. Ugyanis kerekszám 270 püspökös van és így természetesen, hogy valamiképp útjat kell venni a főpapi jelvények túlságos használatának, mert ha számba vesszük, hogy egyes káptalanok annyi címzetes kanonokot választhattak, amennyi nekik tettett, s hogyha maga a káptalan kiváltsággal bírt a főpapi jelvények használatára: ez a kiváltság a címzetes kanonokra is kiterjedt, ak-

kor könnyű belátni, hogy az infulás papok száma ijjesztő mérveket ölthetne. Már pedig ez a disz csak módjával kívánatos.

Van mégis az új pápai rendelkezésnek az egész egyházra kiterjedő elvi rendelkezése is, még pedig épen a végén. Ez pedig az, hogy a főpapi jelvények használatának dolgában, a püspököknél kisebb prelátusoknak, semmiféle jogcímen és semmi szín alatt sehol se lehessen több kiváltságuk, mint amennyit ez a pápai rendelkezés a számfelüli és az ad instar Protonotáriusoknak megenged: azzal is csak saját egyházaikban s illetőleg egyházmegyéikben, a meghatározott napokon, esetekben és szertartásoknál élhessenek és hogy ezeken bővíteni ne lehessen.

Ez hát a maximális mérték. Ezt a püspök, ha jönnek látja, megszoríthatja (§. 81.) de ki nem bővítheti. Ha pedig bárki, bármiféle jogcímen többet arrogálna magának, attól a püspök tartozik bekérni azt az adománylevelet, amire ő a jogát alapítja, ezt az adománylevelet fel kell küldeni Rómába a Ritusok Congregációjához, hogy ez, a legutóbb kiadott pápai *Motu Proprio* rendelkezésének megfelelőleg megváltoztassa. S hogy senki se ellenkezhesék holmi fogárdos exceptiókkal és fiskális fogásokkal: a püspökök jogot nyernek arra, hogy mint az apostoli szentszék külön meghatalmazottjai járhasanak el az ellenálló celebritásokkal szemben.

Ez hát nevezetes nyilatkozat, mert a hazai címzetes apátokra és prépostokra is kiterjed és egy csapatnál hatályon kívül helyezi mindazt, ami téves szerkezetű régi módi püspöki Collationásokban túlmegy azon a mértéken, ami a főpapi jelvényekre nézve ezen *Motu Proprio*-ban meg van engedve. Ennélfogva különös figyelemmel fogjuk ismertetni ezen *Motu Proprio* idevonatkozó rendelkezéseit. Az apostoli Protonotáriusok negyféle rangja ismertetés.

Első a számbeliek testülete. (Protonotarii Participantes vel de numero participantium.) Ezek Rómában a pápai Curiaiban tartózkodnak. Heten vannak, kiváltságos és zárt autonóm testületet alkotnak; egyenkint valóságos házi prelátusai a pápának, testületileg pedig ők a római

kuriának a bíbornokok és trónálló püspökök után első prelátusi testülete. (Primus dicitur et est in Romana Curia inter cetera Praelatorum Collegia, mondja a Pápa §. 11.) Violaszínű teljes dísz és földísz viselnek, a miről alább lesz szó. A Cappa Magnát a pápa előtt is viselik. A drágaköves gyűrűt mindig viselik, még az olvasott szent miseben is. Arany melleszet, egyetlen drágakövel csak főpapi miséknél és ermentükben, vagy távoztukban viselhetnek, de nem láncban, hanem aranyfonállal áttört rubinvörös selyem zsinórban.

Róman kívüln, ha főpapi misét mondanak, feltétlenül kérniök kell a megyés püspök, illetőleg az illető prelátus engedelmét. Ha főpapi mise végzésére templomba mennek, nem vehetik ki a Cappát, hanem csak a Mantelletát; de joguk van arra, hogy a templom ajtajában a Ceremoniarius és két kispap várja őket szenteltvízzel s a templomba kísérfje. Bevonuláskor áldást nem oszthatnak. A főpapi mise végzése alatt nem ülhetnek mennyezetes trónszéken, hanem csak az u. n. faldistoriummal s ott fel is ülhetik a liturgikus ruhákat. Nem szabad pisortbotot használniok, valamint a mitrájuk is csak sima arany- vagy aranyzövehből való lehet, minden hímzés és dombornívű dísz nélkül. Bőjt napokon, temetések- és gyászmiséknél, fénytelen fehér selyem mitrát használhatnak csak.

Úgy a valóságos, mint a többi Protonotáriusoké tehát a fentérintett elvnel fogva a püspökrenden nem lévő infulás Dignitáriusok szigorúan el vannak tiltva attól, hogy a népet így köszöntsék: Pax Vobis! Ez csak a püspököt illeti meg. Mise után az áldás-osztáshoz föltehetik a Mitrát, de mellőzniök kell a püspök által használt kettős felhívást: Sit nomen Dimini . . . és Adjuutorium nostrum . . . Egyszerűen éneklük az áldásnak azt a formáját, (Benedicat vos omnipotens Deus . . .) amit a többi papok még az énekes nagymisében is csak fenszólva, ének nélkül mondanak el. A püspök jelenlétében ezt sem tehetik. Ezenkor mindig maga a püspök osztja ki az áldást, ha csak külön meg nem bizza őket vele. Ő Szentsegének az volt a célja, hogy a

ges katonai bíborköpenyt adtak Megváltóra a római katonának. Ez a nézet sem állhat. Eltekintve a bíbornok drága áratól, mely miatt a hadseregben való általános használata — épen ezen pénzügyi okokból — nem volt lehetséges, a bíborszín mindig és kizárólagosan a harcmezőn küzdő vagy diadalmenetben hazatérő vezérnek a hivatalos színe. Sőt későbbi időkben purpuram sumere annyit tesz, mint császárrá lenni.¹⁾

Mindezek után a legvalószínűbb, hogy az a bíborköpeny egy valahol ellopott, de már foszlásnak indult — s így használaton kívül levő — mondhatnók már elrongyolódott köpeny volt. Épen mint manapság nálunk, úgy hajdan is a katonaságnak nem csupán az volt a rendelkezése, hogy külső ellenséggel szemben védekezze meg a hazát, hanem béke idején a polgári hatóságoknak is rendelkezésére állott, a mennyiben ezt a közrend fenntartása s az igazságszolgáltatás végrehajtása megkövetelte;²⁾ sőt — s erre több eset van — nemcsak közönséges katonákat, hanem centuriákat és tribunosokat is felhasználtak halálös ítéletek végrehajtására³⁾. Az a föltevés, hogy az a katonaság, mely akkor Jeruzsálemben táborozott, Pilátusnak volt a testőrsége, nagy tévedés. Pedig sokan állítják.

„A zsidók jellemükre nézve nagyon nehe-

1 D. Cass. 78, 39. — Plutarch. Parallel. M. Crasus 23. stb.

2 Euseb. Hist. eccl. VII. 11.

3 Tacit. Annal. I. 6. — XIV. 8. — XV. 67.

zen fekezhető s engedetlenségre hajló népség; a zsidók nem tanultak meg, hogy engedelmeskedjenek s igazságosságot gyakoroljanak, hanem mindenhol az elsők akarnak lenni.“¹⁾ Így szól Archelaus zsidó király védőirata, melyet Augustus császárhoz — öngazolás céljából — intézett. A zsidók nemzeti jellemvonásának ilyen tudatában volt kétségkívül Pilátus is s ez bírta arra, hogy hivatalos helyiségének szomszédságában katonaságot állíttasson fel. Oly nagy volt ekkor a zavargás Jeruzsálemben, melyet a Megváltó és még 3 gyilkos (— Barabbást tudvalevőleg elbocsátá Pilátus az ünnep kedvéért a nép kívánságára —) kivégzésének a híre keltett és idézett elő, azonkívül oly sok mindenféle népség gyűlt egybe a husvétünnepnek megülése céljából a szentvárosba, hogy Pilátus nagyon is helyén valónak találta a katonaság segítségét igénybe venni. Történelmi tény, hogy Quintilius Varus óta, kinek a zsidók lázadását és erőszakosságait gyakran kellett katonai erővel elnyomni, Jeruzsálemben állandóan egy római legionyi katonaság táborozott.²⁾ Ennek a legionnak egyik cohorsa állott akkor: Pilátus rendelkezésére. Hogy azonban hovávaló és minő nevű és számú volt ezen legió, azt ma már lehetetlen történelmi bizonyossággal megállapítani.

(Polyt. köv.)

Zlamál Agost.

1 Jos. Flav. Bell. jud. II. 6 c. 2 u. — U. 6 Antiqu. XVII. 11.

2 U. 6 Antiqu. XIII. 10.

Verne Gyula.

Néhány nap pergett már le az idő orsójáról, hogy Verne Gyula, a XIX. század talán legnépszerűbb írója, az ifjúság kedvence, — hogy ne mondjuk — bálványja, számos, fantasztikus útirajz alkotója elköltözött az élok sorából. A gondviselés hosszú elettel ajándékozta meg, mert már közel járt a 78-hoz, mikor a halál kioltotta élete fátylát. Termékeny fantáziája azonban agg korában sem vesztett frissességéből s úgyszólván kiapadhatatlan, s felülmúlhatatlan leleményességgel tudta a természetudomány vívmányait a legmerészebb kalandokkal egybeszőni egész életfogytaig. Nagy számú művei vannak, melyekkel évről-évre a könyv olvasók millióit örvendeztette meg, s melyeket a világ majd valamennyi nyelvére lefordítottak. 1863-ban jelent meg Verne első „rendkívüli utazás“-a (Öt hét léghajón) a „Magasin illustré d'éducation et de récreation“-féle gyűjteményes vállalat kiadásában, s ezóta nem telt el egy év, hogy tollából egy új munka ne látott volna napvilágot. S az olvasók feszült érdeklődését állandóan fenn tudta tartani s előtűk a leghihetlenebb és legvalószínűtlenebb történeteket valószínűvé tenni. Az ő elbeszéléseit igazán senki sem olvashatta jóllakásig, oly ügyesen választotta meg mindig anyagát s oly kiválóan értett annak kidolgozásához.

Verne Gyula 1828. február 8-án született Nantesben. Gimnáziumi tanulmányai befejeztével Párisba ment, hogy magát a jogi pályának

püspöki áldás osztás ünnepélyes alakját a többi infulás papoktól félreerthetetlen precizitással megkülönböztette s az eddigi kétértelműséget megszüntette. Ebben a Motu Proprioan három helyt is részletesen leírja az áldásadás módját s ugyancsak ismételtel kijelenti, hogy aki a püspök kétszeri megintésére nem tér el a megszokott abuzustól, eo ipso veszítse el a jogcímét, a melynél fogva pontifikáliákat használhat. — Ez hát elég világos.

(—rst—)

(Folyt. köv.)

H I R E K.

Bolond április.

— apr. 7.

Itt ülök az íróasztalom mellett, hogy a szerkesztő megrendelésére valamelyes tavaszi „hangulatot” komponáljak.

Azt mondta, hogy akár versben, akár prózában — neki az mindegy.

Ha neki mindegy, nekem is az.

De — gondolom — a tavaszi hangulathoz mégis csak inkább dukál a vers.

Szines, szagias költemény ibolya illattal, fakadó rügyekkel, sárga kankalinokkal s több efféle tavaszi kellekekkel megspékelve, no meg csengő-bongó rimekkel ekesen felcifrázva.

Neki készülnem.

Előbb megsétáltam magamat a meleg nap-sugáron; összemorzsoló zöld fünek sajátos nyers illatát téte tudóval szívtam, hogy megkapjam a kellő hangulatot.

(Eszembe sem jutott, hogy ilyen hatás alatt a vers is zöld talál lenni.)

A kellő előkészület után leültem az asztalhoz s a cigaretta kékes, fantasztikusan kóválygó füstjét szemlelve nyugodtan vártam, hogy az a bizonyos Muzsa halkan megjelenve homlokon esőlködjön. Az ugyanis rég ismert igazság, hogy a Muzsa mindig csak homlokon esőlköl, s hogy ezen homlokosok nélkül a költészetben éppen úgy nem lehet semmire sem menni, mint a vadászatban furfang és kedélyes hazugság nélkül.

A kacér istennő azonban valószínűleg más felől volt elfoglalva, mert elszívtam a második, sőt a harmadik cigarettát is, de még mindig nem éreztem megihlető ajkát, pedig vadonatúj tollszáram harmad részét is elrágtam már. (Régi mesterektől tanultam, hogy a tollszárrágás is szükséges és hathatós eszköz az ihletesség megszerzésére.)

Kéjes várakozásom közepette azonban észrevettem, hogy kezdek fájni, dideregni. Azt is tapasztaltam, hogy a vers alá előkészített papírról az imént még vígan vibráló napsugarak szépen eltűntek.

Muzsára váró ábrándozásomból hirtelen feleszmélve kitekintettem az ablakon.

Majdnem kövé meredtem. Az imént még derűs kék ég sötét felhővel van borítva. Hatalmas hópelyhek miriárdjai sűrűn kavarogva hullanak alá a zöld pázsitra, a nyíló ibolyákra. A fehér pelyhek, a télnek ezen megkésített gyermekei olyan bohókás boszorkánytáncot lejtenek a levegőben, mintha csak az én megkésített költői ihletemen kacagnának. Egy pillanatra lekötik minden érdeklődésemet.

Kopognak az ajtón.

Belép a szedőgyerek.

— A Szerkesztő úr elküldött a tavaszi hangulatért!

Felszisszentem, mint a kit a köteleességmulasztás tudata marcangol.

Majd hirtelen kéjes zsbongás futott át testemen.

— Győztem! rivaltam önkéntelenül a megremült szedőgyerek felé.

— Mondd meg a Szerkesztő úrnak, hogy ilyen bolondos havas förtөгegben nem lehet tavaszi hangulatot kiadni. Kompromittálnók az újságot. Mindenki kikacagna bennünket. Elveszteniök nehezen kivívott jó hírnevünket. Azt mondanák az olvasók, hogy ostobaság szerint „bolondot járatunk” velük, mert hát látod, hogy „bolond április” van?

Ekkor földhöz vágtam az elrágott tollszáram, hátra arcot csináltattam a hűledező szedőgyerekkel, hogy a kavargó hópelyheket megszemlélvén, lássa ő is, hogy igazat beszéltem.

szeneltje. Nyugtalan szelleme s szertelen fántáziája azonban a száraz jogi studiumtól mihamar a drámai művészethez tereltek. Ezen a téren történtek szárnypörbálgatásai, első kísérletei. Műve, mellyel a közönségnek bemutatkozott, egy egyfelvonásos, versekben irt vigjáték volt „Pailles rompus” címmel, melyet 1850-ben a Baudeville-színházban adtak elő. Curreval és Valut Károlyval együttesen opera- és operette librettók írásával is megpróbálkozott. Irodalmi hírnevének alapját azonban a már említett regénye az „Öt hét léghajón” vetette meg. Evvel a természettudományi regény új neme meg volt állapítva. Ez első művében egész Közép-Afrika a Zanzibártól a nyugati partokig elvonul szemünk előtt. A szcenéria vad néptörzsek és sivatag tájak között váltakozik. A eszelekvény majomcsoportok, ritka madarak csapatai, elefántcsordák s krokodilutársaságok élénkítik. E változatos képek rohamosan követik egymást. A szivatag rideg, de mégis fenséges jelenetei lebilincselik a figyelmet. Szóval már az „Öt hét léghajón” kifejezésre juttatja szerző jeles írói tulajdonait, nevezetesen: a jellemelek találó rajzolását, a tropikus vidékek, a növény- és állatvilág elragadó festését, s a teknika mezején való gazdag és eredeti képzelőtehetségét. A mód, ahogyan Verne a kormányozható léghajót megkonstruálja, a lehetetlent lehetségessé, sőt valószínűvé teszi, különösen jellemző. Természetszerűen már ebben a munkájában is, mely a legjobbak közé tartozik, túlzásokba esik az író,

amennyiben akármilyen képzelhető helyzetnek és bonyodalomnak sem tér ki az útból.

Mint említettük, Verne teremtette meg a természettudományi regényt, vagy legalább is ő tette modernre; mert tudvalevőleg a „Verniodák” az antik világba nyúlnak vissza. Folyékon stílus, szellem, helyzetviccek, könnyedség a kidolgozásban, nagy olvasottság tudákos máz nélkül tüntetik ki csaknem összes alkotását, melyek úgy francia, mint német és magyar nyelven páratlan nagy sikereket arattak s szerzőjüknek népszerűséget, dicsőséget, halhatatlanságot biztosítottak. Verne valóban elmondhatta, mint Horatius: „Exegi monumentum aere perennius.” (Érenel tartósabb emiket állítottam.)

Az 1863-iki év fordulóponthoz képez Verne életében. Ezóta nem múlt el év, mely ne hozta volna meg a maga termését. 1864-ben jelent meg az „Utazás a föld középpontja felé.” Egy német geológia-tanár megfejt egy rúnákkal irt okmányt, melyből arról értesül, hogy egy flandriai tudósna sikerült a föld középpontjáj le szállnia. A német természetbúvár nyomban elhatározta magát ugyanez útnak megtevésére. Vezető és unokaöccse kíséretében le is ereszkedik a kihalt Sneffeld vulkán kráterébe Island szigetén. Az atlanti ocean s Európa alatt útnak tovább, míg egy tűzhányó Strombolin megint ki nem dobja őket. E műben Verne alkalmat talál különböző elméletek és problémák fejtegetésére, variáció- és kombinációs számítások közbeszövésére, a közetek elhelyezkedésének s

A szedőgyerek pedig láthatólag méltányolva a helyzetet, egy pillanat alatt kámforrávált.

Magam pedig nyugodtan leülve igazat adtam a késlekedő Muzsának, akinek több esze és szíve volt, mint egy bolond áprilisben tavaszi hangulatot megrendelő szerkesztőnek.

Ennellen tehát kijelentem ünnepélyesen, még a redakcióból való elcsapatás veszélyének is kitéve magamat, hogy hasonló megrendeléseket sem versben, sem prózában legalább május közepéig nem fogadok el.

Persze az aztán megint nem az én hibám lesz, hanem a bolond áprilisé, ha mire e sorok nyomdafestéket látnak, némely optimisták ismét tavaszi hangulatban ringatóznak.

Én azonban nem ülök fel.

Krix-Krax.

— **Személyzetiek.** Áthelyeztettek a következő segédlelkészek: Markos Endre Csik-Karcfalváról Brassóba, — Mindszenti György Brassóból Gyergyó-Remetére. Kedves Péter gyergyóremetei káplán pedig betegeskedése miatt ideiglenesen szabadságotlatott.

— **A központi Öltáregyesület hangversenye.** Gyulafehérvárt az elmúlt téli időszakban a katolikusok buzgóan kivették a maguk részét a nemes célú társadalmi akcióból. Műsoros és családi estélyeivel előnyösen mutatkozott be a Kath. kör. A rövid, de eredményeiben dicső múlt tradícióhoz hiven fenyekölési és anyagi siker koronázta a Kath. legényegyesület színi-játékát és nyolc népszerű előadását. Több mint három ezer korona jóvedelmet hoztak ezek az illető valláserkölési egyesületeknek.

Most pedig újabb dicsőséggel tetézte a régiéket a Központi öltáregyesület. Fenséges célját lapuk olvasói jobban ismerik nálammal. — Széplelkű tagjai pedig mindig kellő tudatában vannak magasztos működésüknek. — Minden munkájukat az Úr házának tisztelete és szeretete hatja át. Innen ered bámulatos buzgóságuk és gazdag áldozatkészségük.

Isten áldása jár tehát nyomukban és jámbor vágyaikat valóra váltja az, ki belát a tiszta szíveknek jó szándékaila. Minden sikerül, ami-

a Mistour forgószélnek tárgyalására, valamint Island vadregényes partjainak s a sziget fővárosának, Reykjavíknak a leírására. A diluviális és alluviális-korszak maradványai is helyet foglalnak e könyvben s szemünk elé lépnek az ősidők állatszörnyetegei, s az őskor óriási fá.

Nagyobbzámú személyzettel, sőt még a gyöngéd női emmel is találkozunk „Grand kapitány gyermekei”-ben: itt az okmányelet, mely a mentőket kényszeríti, hogy majdnem az egész világot bekalandozzák, mesterien van kigondolva. Egyes alakok, mint a szórakozott professzor rajza művésziés. Dél-Amerika s az ausztráliai öböl rajza pedig a legsikerültebbek közé sorolandó, amit csak a modern, francia regény tájfestészetefelmutathat. Egyszerűbb, mert női elem nélkül való az Északi-sark felfedezésének története, a „Hatterus kapitány kalandjai”: ebben ismét a tudós doktor és Hatterus alakjai sikerültek leginkább. Végül a „Robinzónok iskolája” Verne csillogó humorának jeles terméke.

Verne Gyulát joggal ünnepelték, mint felfedező és feltaláló is, ha bár eredményei e tekintetben csak elméletiek voltak. A kormányozható léghajó a már részletezett első művében nagy szerepet játszik. Verne azonban mint az aëronomika számos képviselője idővel feladta a kormányozható léggömb gondolatát s a „Hódító Robur”-ban kormányozható légmotort szerkesztett. Az elefánt alakjával bíró „Gözház”-ban egy automobil szerkesztett, egy gözkocsit személy és teherszállításra, mely a regényben

hez csak hozzáfognak. Mert az erkölcsi jóban egymással vetekedve fírad mindegyikük. Az Isten nagyobb dicsőségére áldozatos kezük gazdag kiállításokat teremt, amelyek mind feltűnést keltenek. De nem ez, nem a világ dicsérete kell az ő lelküknek, amely sohasem téveszti el a szent célt szem elől. Ennek érdekében aztán mi mindent megtesznek a mi ideális úriasszonyaink a derek igazgatóval az élükön! El sem hinnék, ha itt elmondanám. Helyem sincsen hozzá. Csak annyit mondom, hogy megragadnak minden alkalmat, minden nemes módot, minden lehető eszközt annak minél teljesebb megvalósítására.

Igy most is április hó 2-án az Európa szálló dísztermében fényesen sikerült hangversenyt rendeztek. Nagy gondot adott ez. Sok volt a vállalkozó, még több a rendező. Ez lehet nagy buzgóságunk fokmérője. Tudtak is ez által páratlan érdeklődést kelteni ügyük iránt. Előkelő nagyszámú közönség gyűlt össze, amelynek élén ott volt az erdélyi püspök úr és nővére ögróf Pallavicini Edéné kedves leányával, Stefánia comtesse-el, a szekeskapitány, a tanári kar, Novák Ferenc polgármester és a város keresztény társadalmának színe-java.

Az egyesület komoly szelleméhez méltó volt a műsor. Hasonlóképp méltó az előkelő vendégekhez is. A papnövendékek ügyes énekkara vezette be. Előadták Bartay Edétől a „Nemzeti Imá”-t. Iskolázottságuk feltűnően érvényesült. A négyesszólamú előadás egyaránt kivált a tiszta hangok természetes erejével, az érzelmességgel festő nyugodtsággal, mind pedig a lány és síma átmenetekkel. Szép énekük kellő ünnepi hangulatot kellett.

Az élénk tetszéssel honorált bevezetés után ragyogó arccal előlép épen Soóthy Gyula, az egyesület lelkes igazgatója. Gondoltuk, ugyan mit is fog a „Szereplések” címén mondani?! Élénk figyelm. Tréfásan kezdte, de aztán milyen magasztosan beszélt az oltáregyesület csendes, szerény, áldásos működéséről és milyen egyszerű, lélekekhez szóló szavakkal, no csak úgy lestük a

beszédjét. Majd a külső szerepléshez fordult. Előadta egy levele történet igazán komikus eset keretében, milyen fureca helyzetek állanak elő, ha az oltáregyesület, pl. ilyen hangversenynél, nem az ő komoly szelleméhez méltóan szerepel. Itt okultunk is, mosolyogtunk is, neveltünk is eleget, de meg aztán meg is tapsoltuk alaposan ezt a tőrül megszett humoros beszédet, amely mindenkinek tetszett.

A következő pont a „Szent Péter” c. melodráma volt. A nagy apostol életének főbb mozzanatait énekelte meg benne Kassai Lajos. Előadták Riszner Ödön főgimn. tanár és kedves neje, aki maga szerezte a hangulatos zongorakiséretet a tartalmas költeményhez. Megnyitókötött itt mir. dktetőjük művészi érzéke. A helyzetek és lelkiállapotok eleven átérzéséből fakadt a jó szavalatnak kifejező ereje és biztos színe, amelyhez a fenséges érzelmek zenei tablóját a hangok művészetével megfestette a nagyszerű kíséret, s így természetes, hogy a meghatótt közönség zajos tapsokkal bőven jutalmazta az ő kegyeltjeit.

Feszült figyelemmel vártuk most a „Chopin Rondo”-t. Két zongorán előadták Riszner Ödönné és Frölich Jolánka. Minden várakozást felülmúlt ez a játék. Nem dilettáns szereplés volt ez, hanem valódi művészet. A fantaszitikus futamok harmóniája tüneményes hatást keltett. S midőn újrászásra egy érzelmes magyar ábrándot játszottak el, ugyancsak elemi erővel kitört a lelkesült közönség zúgó tapsvihara, amellyel ünnepelte a bájos szereplőket.

Ezután Roska Miklós dr. th. megyei aljegyző nagy hatással elszavalt a Bán Aladárnak „Jézus” c. mély értelmű költeményét. Helyesen interpretálta a szöveget és sok megérdemelt tapost aratott. Végül a kispapok sikerülten előadták Resch L. György székességi karnagy „O salutaris hostia” kezd. egyh. dalát, amely a szerzőnek a klasszikus zene hatása alatt keletkezett egyik legsikerültebb darabja.

Közben a püspök úr ő méltósága is szólott szíveket megindító közvetlen és meleg szavaival a lelkesült közönséghez. Buzdított az ol-

táregyesületnek munkás támogatására, de különösen felhívta a férfiak figyelmét arra, hogy ők is lépjenek be az egyesületbe, hogy annál messzibbre kiterjedő és mélyebb legyen annak társadalmunkra való erkölcsi hatása. Zúgó éltetés közt megköszönte az egyesület szíves támogatását. Ezután a közönség örömteljes megleléssel osztott szét azon tudatban, hogy mindegyikük jó ügyet támogatott, nemes célt szerepelt.

A hangverseny 360 K. jövedelmet hozott az egyesületnek, a melyhez szíves felülfizetésükkel járultak a következők:

Adorján Sámuel dr. 1 K. 80 fil., Ávéd Jákóné 2 K., Balás András dr. 1 K., Blank Albertné 1 K., B. Bánffy Mihályné özv. (M.-Vásárhely) 5 K., Borbély es. kir. hadnagy 1 K., Bozsó Mátyásné 1 K., Butyka Sándor (Borbánd) 1 K., Cseesked Józsefné 1 K., Dr. Csubry Bonifácné 5 K., Dr. Csubry Bonifác 3 K., Deák Teréz 40 fil., Erdélyi Gyula 40 fil., Fehér Miklósné (Borbánd) 1 K., Fejér Gerő dr. 4 K., Frölich Gyuláné 1 K. 80 fil., Gróhs Frigyes 40 fil., Imets F. Jakó 2 K., Kárpiss János 2 K. 40 fil., Katonay Domokosné B. Bánffy Kata (M.-Vásárhely) 5 K., Korbuly Ignácné 2 K., Kovács Lajos 3 K. 40 fil., Löw Emilné 1 K. 40 fil., Löw Károlyné 2 K., Löw Józsefné 90 fil., Labud József 40 fil., Lukács János 40 fil., Majláth G. Károly gróf 40 K., Majláth Ferenc 1 K. 40 fil., Mánássy Istvánné 40 fill., Márton Andor 1 K., Merlak József dr. 4 K., Müller Lajos 40 fill., Nagy Endréné 2 K., Neuvirth József dr. 4 K. 80 fill., Novák Ferenc 4 K. 80 fill., N. N. 5 K., N. N. 2 K. 40 fill., N. N. 2 K., N. N. 1 K., N. N. 40 fil., N. N., 40 fil., Oberth Vilma 40 fil., Oberth Ottóné 40 fil., Palavicini Edéné ögrófnő 10 K., Palavicini Edéné leánya 10 K., Pál Antal 4 K., Papp Györgyné 1 K. 20 fil., Póker József 1 K., Rass Károly 4 K., Reithoffer Jenő 2 K., Resch L. György 1 K., Soóthy Gyula 20 K., Szilágyi József 40 fil., Tamássy Áron 8 K. 40 fil., Ucsnay István 2 K., Varga Ferenc 1 K., Vezér László 40 fil., Vincze Albert 40 fil., Willersdorffer Ferencné 80 fil., Willersdorffer Fe-

hosszú ideig, míg az automobilizmus gyakorlati alkalmazását nem nyert, ünnepelte diadalait.

1886-ban adta ki Verne „20,000 mérföld a tenger alatt” c. regényét, mely a legnagyobb kellendőségre tett szert. Ebben Senki kapitány egy elektromossággal hajtott és világított hajót használ, melynek szerkezetét és berendezését a legnagyobb részletességgel megismerhetjük. Verne megmagyarázza Nemo közvetítésével, hogy a „Nautilus” miképpen tehet meg végtelen utakat a víz alatt, s mégis minden pillanatban hogyan emelkedhetik rögtön a felszínre. A mélység hőmérsékletére, a tengeráramlatokra, a nyomás nagyságára, a búvárkészülékekre stb. egyaránt tekintettel van az oceanográfiában otthonos, nagytudású szerző. Pompás színekkel eszteteli a ceyloni gyöngyhalászatot, a kalandokat a cethalakkal, a halak élénk világát: a fejlábúakat, rákokat és korallokat. Különben az itt felvetett kérdés megoldásához az „Argonauta” hajó megépítésével a valóságban is igen közel jutottak. „Sándor Mátyás”-ban a tengeralatti hajót először fordítják a háború céljaira. Asztronómiai, fizikai és geológiai tudásának egész tárházát őríti ki Verne „Servadac Hektor útazása a naprendszeren át” c. munkájában, mely legjelentősebb regényei közt foglal helyet. Földünk egy elszakadt darabja a centrifugális erőnél fogva körülkerüli plánétáinkat. Az új bolygónak matematikai törvények szerint történő mozgása, mechanikai alapokon nyugvó alakulása, vonóereje, tömege és sűrűsége logi-

kai megokolásban részesülnek. „Egy kínai útazása Kínában” az Edison által feltalált fonográfának gyanítását, sejtését tartalmazza. Menyasszony és völgyén ugyanis jellekkel bekarcolt titokzatos tekereseket küldenek egymásnak. E tekereseket aztán készülékek szólaltatják meg. Közismert dolog, hogy Verne „Hatterus kapitány” útjár: az Északi-sarkot fedezte fel; az állítólagos kapitány becsvágya, — mely nem engedi, hogy a földteke e pontjára amerikai lépjen először, nagy zsenialitással és szinszerűséggel van megrajzolva. Épen ily széles realizmust tanúsít Verne Afrika s Ausztrália belsejének, valamint más ismeretlen országoknak a leírásánál. A technika összes vívmányai: automobílek, automobílesonakok és légmotorok kombinálva jelennek meg a „Világ ura”-ban, mely csak nem régiben került nyomdafaesték alá. Legyen elég ennyi Verne-ről, mint feltalálóról és felfedezőről!

Verne más írőkkel együttesen néhány regényt hatásos kiállítású szindarabokká dolgozta át. Így átalakítva színe kerültek: „Grant kapitány gyermekei”, „A cár futása”, „Strogoff Mihály” s az „Utazás a föld körül 80 nap alatt”, mely utóbbi különösen, nagy hatást aratott s ugyszólván a világ összes színpadain megfordult.

Verne műveinek nagy száma abból a körülményből magyarázható meg, hogy ő kiadójának Hatzelnek kötelezve volt évenként két kötetet szállítani. Ez a rendkívüli képzelőtehetség és munkakedv tesz ki érthetővé Verne termékenységét. Elbeszéléseiről jogosan mondotta Pa-

tin, a francia akadémia titkárja: „A tündérvilág letűnt esodáit mások helyettesítik bennük, t. i. a tudomány terén elért legújabb vívmányok. Az érdeket, melyet ilyeszen kelt fel a start ébren, a tanítás céljaira használja fel a szerző. Ez által az olvasóban az élvezet mellett felébreszti az óhaját még többet hallani, s így előáll a tudományos kíváncsiság.”

Verne 40 év óta élt Amiensben. Jóllehet utóbbi időben szemei meggyöngültek, mégis minden két évben közzé hozott egy regényt. Kéziratok is kötet számára voltak birtokában, melyeknek — mint kívánta — csak most hallála után szabad megjelenniük. Fiatal korában egy yahttt rendelkezett Verne, melyen a középtengert járta be, meglátogatta Angol-, Dán- és Svédországot; É.-Amerikában is tartózkodott rövid ideig. Ez amerikai útján támadt ötlete az „Úszó város”-ban öltött alakot.

Nem lesz érdektelen talán még Verne nézetét az orosz-japán háborúról is felemlíteni. Iszonyattal beszélt róla: „A legmodernebb fegyverek a legborzasztóbbak; a kis torpedók, melyek hajókat röptenek a levegőbe; s a tenger alatt járó hajók, melyek a legalattomosabbak, mit emberi elme kitalálhatott . . . Ő bár csak sohase találták volna fel e pokolgépeket!” E nyilatkozat annál érdekesebb és feljegyzésre méltóbb, mert ugyanattól a Verne Gyulától ered, ki először szerkesztette meg és hozta mozgásba, ha csak papíron is, a tengeralatti naszdokokat.

Frank Aladár.

renc 2 K., Zakariás Antalné 1 K., Zomora Dániel 20 K.

A központnak ezen, az egyesület szelleméhez méltó, — úgy erkölcsi mint anyagi tekintetben fenyvesen eredményes szereplését követendő példát ajánljuk a vidéki egyesületek szíves figyelmébe.

— Lelkigyakorlatok férfiak számára. Püspök urunk ömeltósága, mint minden évben, úgy az idén is gondoskodott arról, hogy városunk férfiközönsége is méltóképpen előkészülhessen a feltámadás magasztos ünnepére. E célból f. hó 9-től 15-ig az apácák templomában a nálunk már nagyon jól ismert és kedvelt Lollok József káplán atya fogja a beszédeket megtartani. És hogy városunk férfiközönségének minden tagja, bármilyen foglalkozású és állású is, részt vehessen, a beszédek esténként 8 órakor kezdődnek. Az előző évek tapasztalatából kiindulva, feleslegesnek tartjuk városunk kath. férfait külön is biztatni a jelentős hitéleti dologra. Az első bevezető sz. beszéd vasárnap f. hó 9-én este 8 órakor lesz.

— A gyulafehérvári főgimn. ifjúsága a tanári karral együtt, mint már említettük P. Antal karmelita atya vezetésével mellett f. hó 1—5-ig végezte lelkigyakorlatait. Örömmel jegyezzük itt fel, hogy az ifjúság e napok alatt oly komoly, példás viselkedést tanúsított, hogy maga a derek lelkiatya befejező beszédében elragadtatással fejezte ki meglepedését a tapasztaltak felett. Sok felé tartott már szentgyakorlatot az ifjúságnak — úgy mond, — de azt az igazi mély érdeklődést, azt a megnyugtató eredményt még sohasem tapasztalta, mint itt. Az elért sikert az intézet tapintatos, celtudatos vezetésének, a tanári kar buzgóságának tudja be. Mi azonban csak az igazságunk tesztünk eléget akkor, amikor a nemes gyümölcsök mutatkozásaért nemcsak a magvetőknek adjuk meg a hálát, hanem az érlelő napsugárnak is. Ez az érlelő napsugár a derek, kedves lelkiatya P. Antal volt az ő igehirdetésével. Bámulatosan tud a szívhez, az ifjúság lelkéhez szólni. Már egész megjelenése bizalomra gerjeszt; nyugodt, mosolygó arca, kellemes hangja rögtön belepak a szívekbe. Aztán észinté jelleme, meggyőző heve magához bilincseli a hallgatókat összes értelmi és érzelmi tehetségét — magával ragadja, oda, abba a magas, tiszta, ideális szellemi világba, ahol ninesen sár, de még porszem sem. Az az ifjú, akiőt most végtől-végig hallgatta, meggyőződésünk szerint fel fogja őt keresni még akkor is, amikor már az élet küzdötengerén hajója kormányruáját töredeznél érzi. Isten vezérleje és segítse őt további missziós útjában a lelkeknek Istentől nyert melegével érlelje meg a hitnek gyümölcseit mindenféle úgy, amiként itt tette.

A lelkigyakorlatok végeztével meggyönt az ifjúság, valamint az egész tanári kar, kik a lelki megújulás után Püspök urunk ömeltóságának kezéből — aki a gyakorlatok alatt is többször szólott biztatólag az ő fiaikhoz — vették magukhoz az Úr szentes gesztét.

— A nagyszombati r. kath. Terézvárház színi előadást rendezett f. hó 2-án az intézet nagy alapítóőnének, Mária Terézia királynőnek emléket állító előadásra. „Az árvák” című darabot adták elő az árvaház növendékei. A hatásos ifjúsági darabot az intézet érdemes igazgatója, Prokupek Sámuel, pápai t. kamarás írta, kinek írói működése ismeretes az erdélyi egyházmegyében, de ismertté lett a „Zászlók”-ban megjelent jeles ifjúsági életképei révén szélesebb körben is. Most előadott darabjának tárgyát az árva növendékek életéből vette s előnkbe állít egy ilyen szegény gyermeket beteges anyja egyszerű otthonában, szent karácsony estéjén, mi-

dőn az anyát is magához szólítja az Úr. Majd bekerül a kis árva az intézetbe. Mint normalista szerepel a második szakaszban s kedves dalok éneklése közben vonulnak föl társai is és fegyvergyakorlatokat végeznek. A kis árva egyik társának ravaszága miatt ártatlanul szenved, de végre kiderül az igazság és szívnemesége nyilvánvalóvá lesz a többiek előtt is. A harmadik szakaszban mint gimnázistát látjuk őt azon időben, midőn a magyar szabadságharc híre a Múzsák hajlekába is eljutott s az akkori árvaházi plebánusnak, Eismannak, biztatására leborulva megható énekkel a magyar fegyverek diadalért könyörögnek. Az intézetből való eltávazása után 25 év múlva a negyedik szakaszban mint honvédszázados, kis fiával ép akkor jön az intézetbe, midőn Mária Terézia emlékére ünnepélyt rendeznek. Lelkes beszédet intéz a növendékekhez, részt vesz az ünnepélyen s egy növendék eltartására alapítványt tesz. Erre a „Himnusz” elnevelésével végződik a szindarab.

A darabot mely vallásos és hazafias érzés jellemzi. De nem hiányzanak a darabból a vig derültséget keltő humoros részek sem, melyek ügyesen vannak beszúve a komolyabb jelenetek közé. Az egész nézetért zsúfolásig betöltő közönség viharos tapsal s a szerző többszöri kihívásával adott kifejezést tetszésének. De elismerés illeti még Thomándl József terézvárházi számvivőt is az ügyes rendezésért. A darabban előforduló énekszámok nagy részének Komoskó István, terézvárházi tanító a szerzője, ki ugyancsak nagyban hozzájárult a darab sikeréhez a szép dalok szabatos és összefüggő előadásaival. A nagyszombati német lapok is, mint a „Hermannstädter Zeitung”, a „Siebenbürgisch-Deutsches Tagblatt” dicsérelgés és a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak az előadásról.

Nemcsak a darabnak hazafias tendenciáját és erkölcsi komolyságát, hatásos színezettségét emelik ki, hanem sokat jelelt elismeréssel szólnak a szerzőről, „aki nemcsak celtudatos, fáradhatatlanul tevékeny vezetője az intézetnek, hanem egyszersmint a szó legnemesebb értelmében gyöngéd és forró szeretettel vonzódik a reá bízott árva növendékekhez.” Mi szívünk őszinte melegével hozzájárulunk ezekhez a nyilatkozatokhoz, mert különösen megérdemli az a férfiú, aki olyan ekszponált helyen a kath. vallásosság és a hazaszeretet oltárán az öröktűzűt oly állhatatosan és eredményesen szítja.

— Szent misszió Csicsó-Keresztúron. Az erdélyi egyházmegyei papok misszió társulata f. évi márc. 25-től kezdődőleg ápr. 1-ig 8 napig tartó szent missziót rendezett Csicsó-Keresztúron. Tekintve a helyi és vidéki kedvezőtlen viszonyokat, a szt. misszió mégis a legfenyesebb sikerrel folyt le és végződött. Nemesak a plebániához tartozó filiálisokból, hanem még a jó távol fekvő Vicéről és Bethlenből is a jámbor hívek nagy buzgósággal vettek részt a naponként kétszer tartott szt. beszédekben. Ezen érdeklődést Isten kegyelme és hívó szavai után, a lelkes misszionárius atyák fáradságot nem ismerő buzgalmának, szívet lelkét átható beszédeiknek köszönhetjük. Nagyban elősegítette ezt az előkelő urak fényes példaadása, kik nemesak az ajtatósságokon és a szent beszédeken voltak jelen, hanem még cselédeiket is oda küldötték; a misszió-kereszt felszentelése napján teljes munkaszünetet tartottak uradalmaikban. Mindebből azon tapasztalatot lehet meríteni, hogy szt. missziót nemesak nagy plebániákban lehet tartani, hanem kisebbekben is, csak fel kell az érdeklődést a szomszéd községekben kelteni, a hivatottaknak és a népre példa s más mód által nagy befolyással bíróknak az ügyet felkarolni; akkor az Úr kegyelme ép úgy meghívja, úgy eltölti

áldásaival a pusilus grexet is, mint a nagy sokaságot. Kivált a miről előbb keltelemes megemlékezünk — ha oly buzgó, önfeláldozó papok fogják vezetni a missziót, mint id. Szabó György esperes és Molnár Miklós plebános. Isten fizesse fáradaimaikat, tegye gyümölcsözővé a mennyei igazságok elhittett magvait a jó hívek szíveiben!

— Schilock vagy Shylock? Egy figyelmes olvasónk levelet intézett hozzánk, melyből közöljük a következő részletet: „Nagy elismeréssel vagyok b. lapja mult számának „A modern schilockok” című, Krix-Krax-tól aláírt cikke iránt.

Tömör rövidséggel nagy igazságot fejez ki. Egy olyan rákfenébe mélyesztí a kését Krix-Krax, amelyet valahogyan csakugyan ki kellene irtani. De most nem erről akarok írni, hanem megkérdezni a t. Szerkesztő urat, hogy voltaképpen ki vagy mi az a schilock? Mert Schakespeare-nak „Velencei kalmár” című darabjában utánna néztem a dolognak, de bizott én csak Shylock-ra, de nem Schilock-ra találtam. A levélnek többi részét nem tartozik ide. Felhívtuk Krix-Krax urat, hogy adja meg a választ. Ő azt mondta, hogy elvből nem válaszol senkinek, még a hitelezőjének sem. Csinaljon a szerkesztőség, amit akar. Azt azonban szövegdében közben megmondta, hogy lehetséges, hogy Schakespeare Shylock-ot irt, de ez nem lehet autentikus, mert hiszen a nagy tragédia író nevét is kimutathatólag éppen harmadik-féléképen irták és írják. Nohát akkor ő (Krix-Krax) minden lelkifurdalás nélkül irhatta a velencei zsidó uzsorás nevét lehetőleg stilszerűen „sch“-val.

Ehhez mi nem tehetünk semmit. Csak kell ismernünk, hogy akár Schilock, akár Shylock, akár S-y-l-o-e-k, [mint a mai (ápr. 7.) „M-g” írja], de magyarul mindenképen azt jelenti: „höher.”

— Pályázati értesítés. Az „Igen dicséretes és praktikus irányzatra vall, hogy mindenfelé alakulnak ilyen szövegtettek”. XIII. Leó pápa — jellegével beküldött pályamű írója sziveskedjék dolgozatát még egy példányban hozzám beküldeni. Pál Antal irod. társ. elnök.

— A gyulafehérvári pósta és táviró hivatal értesíti a nagyközönséget, hogy ápr. 1-től kezdve a Sárdi-utcai Mendel-féle házba költözött, hol hivatali működését egyidejűleg meg is kezdte. Együttal a közönség tudomására hozza, hogy a városi telefon hálózat is elkészült, és hogy április 1-ével a forgalomnak átadott.

— A tuberkulózis, ez a nemzetpusztító betegség, irtózatoss munkájában a megindult védekezés ellenére sem akar szünetelni, vagy bár alább hagyni; a maga porcióját napról-napra, hónapról-hónapra megköveteli.

Igy az elmúlt év (1904.) egyetlen hónapjában, decemberben, a magyar birodalomban 625 ember halt el gümökörben. Ebből a bérce Erdélyre 613 haláleset jutott. Megyék szerint legtöbb (70) esik Szolnok-Dobokára, legkevesebb (14) B-Naszódra.

Külömben a halál angyalának ilyen volt az útja számokban: Alsófehér vm. 42; B-Naszód vm. 14; Brassó vm. 26; Csik vm. 27; Fogaras vm. 22; Háromszék vm. 31; Hunyad vm. 65; K-Küküllő vm. 21; Kolozs vm. 69; Kolozsvár (város) 13; Maros-Torda vm. 57; M-Vásárhely (város) 5; N-Küküllő 41; Szeben vm. 28; Sz-Doboka 70; T-Aranyos 47; Udvarhely vm. 35.

— Az oltványtelepek és az idej szárazság. Az elmúlt nyár abnormis szárazsága következtében az ország legtöbb oltványtelepe

nagy mértékben szenvedtek, miért is az idej szőlőoltványok legnagyobb részben gyengén fejlődtek s így szőlőkertek telepítésére alkalmatlanok. Annál fontosabb szőlőbirtokosok részére egy oly oltványtelepet ismerni, amely a beoskolozott oltványok öntözésére négy nagy vizmvet állított föl, mely vizmüvek a száraz időszakban 24 órán belül (éjjel és nappal) három millió liter vizet szállítottak, miáltal az oltványok ideálisan fejlődtek. Ez a kükülömenti első szőlőoltványtelep Medgyesen (ulajdonosa Caspari Frigyes.) A „Borászati Lapok” Magyarország ezen ismert szaklapjának 47. száma egy „Oltványtelepek 1904.” című cikkben fölülte elismerőleg foglalkozik az említett teleppel és több fényképfelvételt mutat be, mely fényképek ezen telep oltványainak pompás fejlődését igazolják. A telepet, melynek illusztrált árjegyzéke kívánatra mindenkinek ingyen és bérmentve megküldetik, legjobb meggyőződéssel a legmelegebben ajánlhatjuk.

TANÜGY.

Jó tanácsok.

A gyergyói r. k. tanítóegyesület m. hó 16-án tartotta rendszeres tavaszi közgyűlését.

A közgyűlést az egyesület elnöke Mikes János gróf igen tanulságos, alkalmoszerű beszéddel nyitotta meg. Azt fejtegette, hogy a mai korban, midőn a felületes tudomány és műveltség harcban áll a tisztá vallásossággal, a kath. tanítóknak legfőbb kötelességük magukat szellemileg úgy kiképezni, hogy a keresztény életfelfogásnak lelkes és hasznavehető terjesztői lehessenek. Hogyan oldhatja meg ezt a feladatát a tanító? Erre a kérdésre így felel Mikes János gr.

„Erre a modern társadalomra, mely oly nagyra van az ő műveltségével, csak úgy hatunk, ha tőle el nem maradunk, ha tudomány és műveltség dolgában nem állunk mögötte. A műveletlen, igen egyszerű embert, legyen az akár pap, akár tanító, figyelembe nem veszik, szavára nem hallgatnak, ha hallgatnak, elmosolyodnak. És ez a megvetés, mellyel azt a katolikus papot vagy tanítót lenézik, visszaesik arra az egyházra, melyet szolgál, arra a hitre, melyet vall. Ne adjunk tehát okot arra, hogy miattunk a hitet, szent hitünket megvehessék! Hanem azon legyünk, hogy a modern műveltséget minél tökéletesebb mértékben elsajátítsuk. Legyen tudásunk minél általánosabb, fejlesszük ismereteinket! Ne higgye senki, hogy azáltal hogy aképesítő letette, már eleget tud, hogy többé sem könyvekre, sem tanulásra nincs szüksége!

Ellenkezőleg! Amit az ember az iskolában tanul, az nagyon kevés, az csak alap, melyen a házat fel kell építeni. Ha azt az iskolát bevégeztük, akkor folytassuk a tanulást. Ne legyen a mi szellemi táplálékunk csak a hirlap és barátságos eszmecsere! A hirlapokból a napi eseményeket megtudjuk, igaz, de szellemi táplálékot azok nem nyújtanak sem vezér-, sem tárcacikkeikben! De a barátságos eszmecsere sem elegendő szellemi táplálék. Hisz azok, kikkel társalgunk, többnyire a műveltségnek csak azon a fokán állanak, melyen mi. Azért szabad időnként használjuk jó és tartalmas könyvek olvasására. Ha a közmondás azt tartja: Jó pap holig tanul, miért ne tanulna a jó tanító is holtig?

És mennyi olyan hasznos könyv létezik, melyből tanulhatunk! Legyen annak tartalma akár történelmi, akár természettani, akár néprajzi, akár gazdasági, akár más! Oly sok a jó könyv, hogy minden jó és ajánlatos könyvet úgy sem olvashatunk el, ha Matusalem életkorát érjük is el! Ne mondja senki: nem olvashatok,

mert nincsenek könyveim! Már hogyan lennének! Minden községben vannak könyvtárak, minden plebiánián találhatók jó könyvek, a ki utána jár, itt Gyergyóban is annyi jó könyvet kaphat, hogy nyáron és télen hasznos és művelő olvasmánnyal el lesz látva. Tehát olvassunk sokat, de olvassunk értelmesen! Ne szemmel, de ésszel! És hogy így olvashassunk, arra két házikönyv van szükségünk, melyet mindig kéznél kell, hogy tartsunk. Az egyik a természet könyve, a másik az élet könyve. Tanuljuk meg a természet és az emberi élet betűit előlvasni. Mert abban áll a műveltség, hogy az ember nyitott szemmel haladjon át az életen, a látottak fölött elmélkedjek és így mindenből szellemi hasznot merítsen! Legyen nekünk hasznunk mindenből, amit olvasunk, látunk, hallunk, tanulunk! Meg aztán vegyük elé azt a pennát, meg egy iv papirt, arra írjuk le gondolatainkat, tapasztalatainkat; nem kell azért azokat a teletre ívetek kinyomtatni; nem is kell azokkal kérkedni; elég hasznunk van már magában az írásban! Mert ha gondolatainkat leírjuk, azok érnek, alakulnak. Világosan gondolkodni és gondolatainkat tisztán és szabatosan kifejezni, tanulunk ez által!

Ha ezt tesszük, nem fogja a modern társadalom szemünkre vethetni, hogy elmaradtak, tudatlanok, műveletlenek vagyunk, hanem mi fogjuk nekik mondhatni: „Mi mindazt látjuk amit ti, de azonkívül még természetfölötti világosságot is látunk”.

Az a természetfölötti világosság, amit látunk, a mi hitünk! De annak a világosságnak sugarai hassanak is be szívünkbe, lelkünkbe! Ismerjük meg jól, alaposan azt a szent hitet! Ne mondassa senki, hogy hiszünk vakok módjára, hanem tanulmányozzuk hitünköt, annak egyes cikkeit, történetét, hogy hitünköt megvédelmezhesük művelt emberekkel szemben is és hogy azt terjeszthessük.”

CSARNOK.

Iparunk és kereskedelmünk a XVI. és XVII. században.

(Folytatás.)

Láthatjuk ezekből az intézkedésekből, mily féltékeny gonddal örködnek érdekeik fölött. Más céheknel, kivált az erdélyi szászoknál arra is kerülhetlen szigorral ügyeltek, hogy minden mester jól elkészített cikkeket bocsásson áruba s hogy súly és mérték becsületesen meglegyen. Heti és országos vásárok alkalmával a felügyelők és hatósági személyek vizsgálták meg az árucikkeket, kik a selejtes vagy meghamisított árucikkeket elkobozták s a bűnös mestert érzékenyen megbüntették. A péket pl. ki hibát követett el, kivítették a legközelebbi városi tóhoz, hol egy mozgó gerendára állították és a vízbe merítették. A kovács, ha a lovat a vasalással megsántította, tartozott, saját költségén meggyógyítani. „Két-segtelen is, hogy pl. a szász ipar bámulatos felvirágzása legnagyobbbrézt azon szigorúknak köszönhető, mellyel a rend, tisztesség és becsületesség mind az ipari forgalomban, mind a céhbelieknek magánéletében fentartatott.” (Századok, 1892. évf. Meltz O.: Az erd. szászok ipara és keresk. a XIV. és XV. sz. 641. l.)

Mellözve azon befolyást, melyet a céhek zárt testületi szellemüknél fogva a városok kormányzatára gyakoroltak, meg kell emlékezni azon fontos szerepükről, melyet a hadügyi terén vittek, mivel városaink védelme egyrészt a céheken nyugodott. Minden városban külön helyek voltak kijelölve a fegyvergyakorlatok szá-

mára; minden polgár el volt látva fegyverrel és vértel, a gazdagabb polgároknak értékes fegyvergyűjteményük is volt. A céhek is külön fegyverkészlettel voltak ellátva, kivált mikor a tüzfegyverek használata elterjedt. Így pl. a nagyszabeni szabók céhének 1478-ban 10 kézi puskája, 7 nagyobb öntött vas puskája, 9 állványon levő puskája van. A Kassa városának lövészereiről felvett lajstromban fel vannak sorolva az egyes céhek hadiszerei, leginkább szakállas ágyú és golyói. (Tört. Tár. Új foly. II. 1901. 124—126 ll.) A város falainak egyes részei egyes céhek kezében voltak, sőt azokat rendezen a céhek is építették föl. A falakat jó karban tartani az illető céheknek volt kötelessége, sőt egymással versenyeztek is, hogy kié erősebb és jobban fentartott.

Igy rendezve és mintegy kis köztársaságban sok céh megfér egymás mellett. Nagyszabon már 1376-ban 19 szervezett céh áll fenn, melyek 25 iparági foglalkat magukban. (Századok 1892. 648. l.) Így volt ez más városokban is. Löcsén pl. 44 céh volt életben a XVI. században. Gyulafehérvárt is volt fazekas, eszmadia, timár, aranyműves céh.

A legnagyobb kedveltségűek azon iparágak voltak, melyek mindennapi szükségletek kielégítésén munkálkodtak, így a mészároság, timárság, eszmadia, kovács, szücs, keztűs, köpenyszabó, kalapos, kötélverő, gyapjuszövő, takács, kádár, fazekas, szabó, zacskócsináló mesterség, de nagy számmal voltak aranyművesek, ácsok, cinöntők, ércöntők, festők, farafagók. Nagyszabon, Besztercén, Brassóban már a XVI. század elején önálló városi ágyúöntő műhelyek keletkeztek. Kézi lövőfegyvereket pedig már a XV. század közepé óta készítettek Nagyszabonban. A kardesízsárság is nagy virágzásnak örvendett. Felemlítendő iparág volt az orgonaépítés.

(Folyt. köv.)

Péter János dr.

KÖZGAZDASÁG.

Első Leánykiházasítási egyesület m. sz.

Az intézet 42-ik rendes közgyűlése március hó 30-án a tagok élénk és nagyszámú érdeklődése mellett tartott meg. Az intézet ősz elnöke Schwartz Ármán, az ülést megnyitván, miután kegyeletos szavakkal emlékezett meg a röviddel előzől elhunyt Kohn Károly alelnök személyéről, gyöngélgedése folytán az elnökletet dr. Wittmann Mór alelnökre ruházta át.

Az előterjesztett igazgatósági jelentés és mérleg, melyből kitűnik, hogy az intézet az 1904. évből is örvendetesen gyarapodott, és hogy 1.928,053 kor. 94 fillér biztosított tőke kifizetése dacára a tartalékok 11.519.464 K. 26 f-re emelkedtek a múlt év 10.521.392 K. 67 fillérével szemben; továbbá, hogy a kezelési feleslegből 172.618 K. 36 fillérből az alapszabályszerű javadalmazások levonása után a bizt. tőke felemelésére szánt alaphoz 86.309 K. 18 fill., a külön tartalékokhoz 34.523 K. 67 fill. és hiv. nyugdíjalaphoz 5000 K. esotlatolt t. néhány tag hozzájárulása után tudomásul vétetett és a felmentvény megadott.

Dr. Bácskai Albert és Kalmár Sándor szövé. tagok azon támadásokra vonatkozólag, melyeket az elmúlt esztendőben rőpiratokban és hirlapi cikkekből az intézet ellen felhoztak, több írásbeli kérdést intéztek a társulat igazgatóságához. Elnökö dr. Wittmann Mór a legbelsőbb és legüzletesebb módon választott ezen kérdésekre, még pedig az eddigi közgyűlések által jóváhagyott mérlegek és igazgatósági jelentések nyomán, behozonyítva azt, hogy mindezen támadások részben félreértéseken, részben pedig rosszszindulaton alapszanak. A felügyelő-bizottság elnöke, dr. Alexander Bernát a felügyelő-bizottság nevében kijelenti, hogy éppen tekintettel ezen támadásokra, kötelességüknek tartják, hogy újból való megválasztásuk esetére, ezen tiszt-ségükön megmaradjanak.

Elnökölő dr. Wittmann Mór válaszába egyhangulag tudomásul vetetik és dr. Grösz Sándor és Dósa Kálmán szöv. tagok indítványára az igazgatóságnak, Schwartz Armin elnöknek, Kohn Arnold vezérigazgatónak, a felügyelő-bizottságnak, a választmányának és a hivatalnokai karnak köszönetet, bizalmi és elismerést szavazott meg a közgyűlés, melynek napirendje evvel véget ért.

Pályázat.

— A **máréfalvi** (Udvarhely m. u. p. Székelyudvarhely) róm. kath. segédkántor-tanítóit állásra pályázat hirdetik.

Javadalom: a) A hitközség pénztárából tandíj, kepe és bírtok haszonbér címen 376 korona; b) államszegély 224 korona; c) stólaból mintegy 25 korona; d) ájtatos alaphól 10 kor; e) kertilletmény 6 korona, f) tisztességes lakás.

Kötelességei: a kántori teendőknél segíteni; a mindennapi és ismétlő iskolában az iskolaszék által kijelölt csoportokkal tanítani; esetleg a faiskola szerelésben résztvenni.

Pályázatok április 16-ig az iskolaszékhez benyújtandók. A pályázathoz csatolandók: a) oklevél; b) szolgálati bizonyítvány; c) erkölcsi bizonyítvány a lelkési hivataltól illetve iskolaigazgatótól.

Máréfalva, 1905. április hó 7-én.

György Lázár,
iskolai elnök.

Képviselőt vállal

szalámi és hentes-árakban

jól bevezetett zsiradék-ügynökség

A. SCHANIL, Wien, XVII. Hauptsr. 67.

Egészen ingyen

zománczozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzölábost és 6 főzölázkot különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért en szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvetel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzék ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest, VI. ker., Csengeri-utca 51.

Szőlőlugast

ültessünk minden ház melle és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

A szőlő, hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesélyesebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekbbsé disze, anélkül, hogy legkevésbé helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leghaladatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas (bár mind kuszó természetű), mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitűnőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A fajok ismertetésére vonatkozó színes fénynyomatu katalogus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Borfajú szőlőoltványok is még nagy mennyiségben kaphatók leszállított áron. Borok családi fogyasztásra 50 l. és feljebb olcsó árban és „Delaware” sima, ültetéshez és ebből borminta.

Érmelléki első szőlőoltványtelep Nagy-Kágya, Biharmegye.

Csemege-szőlőt

számos legfinomabb fajban, fajtisztán jótállás mellett, ugyszintén legjobb

Lugasszőlő-gyűjteményt

valamennyi elsőrendű oltványok, szállít a

Küküllőmenti

Első Szőlőoltvány-telep

Tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes Nagyküküllő-megye.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlaknak sajátja — elkerülte. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Megkülönböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték födi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely esupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, emel-fogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9½ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevasárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója

és egyedüli gyártója

FÖRÁKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVÁRT.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos műfestszeti és iparművészeti intézet.

Alapított 1887-ben

Olajba olt-rkép

magas cntm.	50	70	90	100	125	160	180	200
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	220.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

Poichromozott fa-szobrok

aranyozott széll

magas cntm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—